

Projects implemented by Uzbektelekom AK in the development of digital infrastructure in our country

Nazarov Jahongir

"Uzbektelecom" AK Uzmobil Branch officer

ANNOTATION

The rapid development of digital technologies in a short period of time and the widespread introduction of World enemas into all areas has radically changed the human diet. Currently, not a single field or type of activity remains, unless the instrument of digital technology has shown its influence.

Шу билан бирга барчага яхши маълумки, мобил телефон алоқаси, электрон почта, факс ва телевидеоконференция, радиоалоқа тизимлари орқали бир лаҳзанинг ўзида дунё бўйлаб маълумот алмашиниш ёки қайсидир жараёнга таъсир кўрсатиш ёки уни бошқариш мумкин. Кейинги йилларда мамлакатимиз иқтисодиётининг юқори барқарор суръатлар билан ўсиши ва макроиқтисодий мутаносиблиги таъминланди, ишлаб чиқаришни таркибий ўзгартириш ва модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш ишлари давом эттирилди.

Ҳақиқатан ҳам, иқтисодиётнинг рақамли трансформацияси жамиятнинг инновацион технологияларга янада мослаштириш ва рақамлаштириш орқали миллий иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини ошириш салоҳиятига эга. Шу маънода, амалга оширилаётган ислохотлар, шунингдек, Ўзбекистоннинг келгуси беш йилга мўлжалланган “Тараққиёт стратегияси” доирасида барча асосий соҳаларни рақамлаштириш ҳамда мамлакатда ҳақиқий ахборотлашган жамиятини барпо этишга алоҳида эътибор қаратилди.

Мамлакатимизда алоқа тармоғини ривожлантиришда “Ўзбектелеком” АК катта аҳамиятга эга. “Ўзбектелеком” АК инфратузилмаси бутун Ўзбекистон бўйлаб икки – ғарбий ва шарқий ҳудудга бўлинган.

Ғарбий минтақага: Қорақалпоғистон Республикаси, Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Навоий, Самарқанд, Сурхондарё ва Хоразм вилоятлари қиради. “Ўзбектелеком” АК инфратузилмаси асосан “Huawei”, “ZTE”, “Iskratel”, “NEC”, “Cisco” ва бошқа компанияларнинг ускуналаридан иборат. Ғарбий ҳудудда “Ўзбектелеком” АК инфратузилмаси асосан “ZTE” компанияси ускунасидан қурилган. Кенг полосали уланиш бозорининг динамик ривожланиши ушбу лойиҳанинг мақсади бўлган тармоқ инфратузилмасини жадал жойлаштиришни талаб қилади.

Ушбу лойиҳани амалга ошириш доирасида қуйидаги мақсадларга эришилади:

Ўзбекистон Республикасининг ғарбий ҳудудларида фойдаланиш тармоқларини модернизация қилиш NGN технологиясидан фойдаланган ҳолда хизматлар кўрсатувчи GPON технологияларидан фойдаланган ҳолда ускуналарни ўрнатиш ва кенг полосали уланиш тармоғини кенгайтириш йўли билан амалга оширилмоқда, жумладан:

- ташкил этилган NGN технологиясидан фойдаланган ҳолда хизматлар кўрсатувчи телекоммуникация тармоғининг бир қисмининг фойдаланувчилар базасини кенгайтириш.

- “Ўзбектелеком” АКнинг Ўзбекистон Республикасининг ғарбий минтақасидаги телекоммуникация тармоғи бўйича;

- GPON технологиясидан фойдаланган ҳолда WTTx кенг полосали уланишнинг оптик тармоқларини қуриш;

- охириги фойдаланувчиларга Triple плай хизматларини тақдим этиш орқали уланиш имкониятини яратиш.

- “Ўзбектелеком” АКнинг ғарбий ҳудуддаги телекоммуникация тармоғидаги кенг полосали уланиш портлари сонини 286 208 та портга кенгайтириш.

Жумладан:

Қорақалпоғистон Республикаси – 94 720 та порт;

Бухоро вилояти – 82 944 та порт;

Навойй вилояти – 29 184 та порт;

Хоразм вилояти - 79 360 та порт.

“Ўзбектелеком” АК “Ўзмобиал” мобил алоқа тармоғининг янги база станцияларини ўрнатиш ва мавжудларини модернизация қилиш, 3G/4G/5G стандартидаги янги база станцияларини – 1580 та янги майдонларни кенгайтириш, мавжуд 177 база станцияларини кенгайтириш ва модернизация қилиш, жумладан:

- Қорақалпоғистон Республикаси – 192 та мавжуд майдонни модернизация ва кенгайтириш, 175 та 3G/4G ва 5 та 5G таянч станциялари янги стандарт майдончаларни ўрнатиш;

- Бухоро вилояти – 115 та мавжуд объектни модернизация қилиш ва кенгайтириш, 3G/4G стандартидаги 141 та янги майдон ва 5G стандартидаги 5 та база станцияларини ўрнатиш;

- Жиззах вилояти – 228 та мавжуд объектни модернизация қилиш ва кенгайтириш, 3G/4G стандартидаги 162 та янги майдон ва 5G стандартидаги 5 та база станцияларини ўрнатиш;

- Қашқадарё вилоятида – 270 та мавжуд объектни модернизация қилиш ва кенгайтириш, 278 та янги 3G/4G стандартидаги майдонларни ва 6 та 5G стандартидаги база станцияларини ўрнатиш;

- Навойй вилояти – 151 та мавжуд объектни модернизация қилиш ва кенгайтириш, 3G/4G стандартидаги 166 та янги майдон ва 5G стандартидаги 4 та база станцияларини ўрнатиш;

- Самарқанд вилояти – 375 та мавжуд объектни модернизация қилиш ва кенгайтириш, 351 та янги 3G/4G сайтлари ва 20 та 5G база станцияларини ўрнатиш;

- Сурхондарё вилояти - модернизация ва кенгайтириш -281 та мавжуд майдон, 224 та янги 3G/4G сайтлари ва 5 та 5G таянч станцияларини ўрнатиш;

- Хоразм вилояти – 159 та мавжуд объектни модернизация қилиш ва кенгайтириш, 83 та янги 3G/4G стандартидаги майдонларни ва 5 та 5G стандартидаги база станцияларини ўрнатиш.

Натижада “Ўзбектелеком” АК мобил алоқа тармоғи қамровини яхшилаш бўйича қуйидаги кўрсаткичларга эришилди:

1-жадвал

“Ўзбектелеком” АК мобил алоқа тармоғи қамровини яхшилаш бўйича қуйидаги кўрсаткичларга¹

№	Худуд	Қамров даражаси 01.07.2022 %			Лойиҳа амалга ошганидан сўнг қамров даражаси %		
		2G	3G	4G	2G	3G	4G
1	Бухоро вилояти	83	79	67	86	83	82
2	Жиззах вилояти	87	72	55	93	91	76
3	Хоразм вилояти	97	93	76	98	95	88
4	Қорақалпоғистон Республикаси	82	79	53	86	82	89
5	Қашқадарё вилояти	76	74	68	85	81	81
6	Навойй вилояти	73	73	67	85	84	86
7	Самарқанд вилояти	88	72	60	91	85	87

¹ www.uztelecom.uz2023

8	Сурхондарё вилояти	91	80	72	93	84	86
Жами:		84,6	77,7	64,7	89,6	85,6	84,3

Дунё мамлакатлари орасида GPON технологиясининг энг кўп кириб бориши БААда кайд этилган. GPON ҳам энг истиқболли кириш технологияси сифатида АҚШ, Япония, Корея ва бир қанча Европа мамлакатларида жадал ривожланмоқда. Масалан, Швеция бозори GPON технологиясидан фойдаланган ҳолда алоқа хизматларининг кириб бориш даражаси бўйича энг ривожланган бозорлардан биридир. Ўзбекистон GPON технологиясидан фойдаланган ҳолда алоқа тармоғини барпо этиш борасида ҳамон ортда қолмоқда, бироқ ривожланиш динамикаси жаҳон тенденцияларига мос келади.

Республикада GPON технологиясидан фойдаланувчи абонентлар сони аллақачон 0,8 миллионга яқин. Компания томонидан 2021-2022-йилларда амалга оширилган “Ўзбектелеком” АК “Телекоммуникация инфратузилмасини модернизация қилиш ва кенгайтириш” лойиҳаси GPON портларининг ўрнатилган қувватини 2,3 миллион донага оширди.

“Республика аҳоли пунктларида телекоммуникация инфратузилмасини жадал ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг 2020-йил 28-декабрдаги “2021-2023-йилларга мўлжалланган Ўзбекистон Республикаси инвестиция дастурини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4937-сон ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020-йил 5-октабрдаги “Рақамли Ўзбекистон – 2030” стратегиясини тасдиқлаш ва уни самарали амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6079-сон қарори ва юқоридаги низомга мувофиқ, 2021-2022-йилларда таъминлаш вазифалари “Ўзбектелеком” АК зиммасига юклатилди.

2-жадвал

Илгари амалга оширилган лойиҳалар натижасида симли телекоммуникация инфратузилмаси билан қамраб олинган ғарбий минтақадаги аҳоли пунктлари рўйхати².

№	Худуд	PON портлари сони	Абонент портлари сони
1	Қорақалпоғистон Республикаси	3 200	102 400
2	Хоразм вилояти	2 752	88 064
3	Бухоро вилояти	3 840	122 880
4	Навоий вилояти	3 008	96 256
5	Жами	12 800	409 600

Мобил алоқа хизматлари бозори бугунги кунда телекоммуникация бозорининг жадал ривожланаётган сегментларидан биридир. Ушбу тоифадаги фойдаланувчилар учун ушбу хизмат нархларининг сезиларли даражада пасайиши натижасида мобил Интернет хизматларидан хусусий фойдаланувчилар сонининг сезиларли ўсишини кузатиш мумкин. Шунинг таъкидлаш кераки, бунинг натижасида хусусий секторнинг умумий даромаддаги улуши ортиб, мобил Интернет тармоғи тез ривожлана бошлади. Шунинг илобатга олиш лозимки, мамлакатдаги макроиқтисодий вазият ва саноатнинг ривожланиш даражасини ҳисобга олган ҳолда “Ўзбектелеком” АК мобил алоқа тармоғи қурилишини давом эттиришни ушбу лойиҳа Компания уларнинг республика худудларида ривожланиши тўғрисида режаларини амалга оширишга қаратилган.

² www.uztelecom.uz2023

Таъкидлаш жоизки, “Ўзбектелеком” АК томонидан 2020-2022-йилларда мобил алоқа тармоғи инфратузилмасини ривожлантириш бўйича амалга оширилган фаол ҳаракатлар натижасида тармоқнинг сифат талабларига жавоб берадиган хизматлар кўрсатиш бўйича техник имкониятлари сезиларли даражада кенгайди. Бу рақобатчилар тарифларига қараганда анча жозибадор бўлган мобил интернет хизматлари тарифларини пасайтириш имконини берди.

Шундай қилиб, технологик ва маркетинг чора-тадбирлари комплекси абонентлар базасини 1,3 баробарга (5,1 миллиондан 6,7 миллион абонентга) кўпайтиришни таъминлади. 2019-2022 йилларда мобил алоқа абонентлари базасининг ўсиш динамикаси 3.2-диаграммада 2022 йилда ҳудудлар кесимида ўсиш динамикаси кўрсатилган. Замонавий ахборот технологиялари ўзининг тез ўсиб бораётган салоҳияти ва тез пасайган харажатлари билан алоҳида корпоратсияларда ҳам, бутун жамиятда ҳам меҳнатни ташкил этиш ва бандликнинг янги шакллари учун катта имкониятлар очади. Бундай имкониятлар доираси сезиларли даражада кенгайиб бормоқда - инновациялар одамлар ҳаётининг барча соҳаларига, оилага, таълимга, меҳнатга, инсоният жамиятларининг географик чегараларига таъсир қилади. Бугунги кунда ахборот технологиялари меҳнат унумдорлиги, ишлаб чиқариш, инвестиция ва бандлик ўсиши ўртасидаги боғлиқликни мустаҳкамлашга ҳал қилувчи ҳисса қўшиши мумкин. Тармоқлар орқали тарқатилаётган хизматларнинг янги турлари кўплаб иш ўринларини яратишга қодир, буни кейинги йиллар амалиёти ҳам тасдиқлайди.

Мамлакатда рақамли инфраструктурани ривожлантиришда энг муҳим рол телекоммуникация тармоғига тегишли бўлиб, у қон айланиш тизими каби маълумотларнинг айланишини таъминлайди, уни бутун инфокоммуникация тизими доирасида истеъмолчидан истеъмолчига етказиб беради. Ўзбекистоннинг йирик миллий телекоммуникация оператори бўлмиш “Ўзбектелеком” АК сўнгги йилларда телекоммуникация тармоқларини тубдан модернизация қилди, янги хизматларни жорий этди, шунингдек, маълумотлар узатишнинг янги турларини жорий этишга эътибор қаратган ҳолда стратегик режаларни шакллантиришга ёндашувни тубдан ўзгартирди. хизматлар, Интернетга кириш ва IP телефония.

Кўп босқичли тармоқ бошқарувини таъминловчи SDH, DWDM замонавий тармоқ технологияларидан фойдаланган ҳолда оптик толали ва радиореле алоқа линиялари асосида амалда янги транспорт телекоммуникация тармоғи яратилди. Янги турдаги хизматларнинг юқори сифатини таъминлаш ва уларнинг турларини кенгайтириш мақсадида DWDM ва GiGabit Ethernet каби юқори тезликдаги узатиш тизимларига босқичма-босқич ўтиш амалга оширилмоқда. Магистрал транспорт тармоғини рақамлаштириш даражаси 100 фоизни ташкил этади. Маҳаллий телекоммуникация тармоғини рақамлаштириш ахборот-коммуникация тармоқлари иш сифатини сезиларли даражада яхшилаш имконини берди, тармоқ фойдаланувчиларига янги турдаги хизматлар кўрсатилишини таъминлади, кенг доирадаги фойдаланувчилар учун Интернетга кириш, шунингдек, юқори тезликдаги dial-урни ташкил этиш имконини берди. Халқаро, шаҳарлараро ва тармоқлараро алоқа хизматларига талаб ортиб бораётган бир шароитда трафик ҳажмини имкон қадар оширишга реал тенденция кузатилмоқда. Мазкур лойиҳани амалга ошириш орқали кенг полосали уланишни кенгайтириш мобил алоқа, халқаро алоқа, юқори тезликдаги интернет, интерактив телевиденийга бўлган талабни кўп жихатдан қондириш, шунингдек, тармоқ ишончлилиқ даражасини ошириш имконини беради.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги Фармони. 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида//www.lex.uz.

<https://conferencea.org>

2. www.uztelecom.uz “ЎЗБЕКТЕЛЕКОМ” АК интернет манзили маълумотлари.
3. www.stat.uz – Статистика агентлиги интернет манзили маълумотлари.